



دانشگاه علوم پزشکی  
و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر

## عنوان طرح پژوهشی:

« بررسی دانش، نگرش و عملکرد پرستاران در عملکرد مبتنی بر شواهد : در یکی از

مراکز آموزشی درمانی شهرستان بوشهر»

مجری طرح :

محمد ازمل

دکتر ابراهیم شفیعی

همکاران طرح :

فاطمه حسینی

سال ۱۳۹۱

## مقدمه نگارنده یا پیشگفتار

عملکرد مبتنی بر شواهد راهکاری را برای ارزیابی نقادانه شواهد به منظور ارایه مراقبت های بهداشتی با کیفیت فراهم می کند. پرستاران نیز می توانند از شواهد در هنگام ارایه مراقبت به بیمار بهره گرفته تا پیامدهای بهتری برای بیمار به دست آید.

اشتغال در معاونت درمان با شروع برنامه کشوری حاکمیت بالینی این فرصت را برای مجریان این طرح فراهم ساخت تا به واکاوی یکی از مهمترین ستون های این برنامه - اثربخشی بالینی- بپردازد. محوری که در مقایسه با سایر تا حدودی مغفول مانده بود. اثربخشی بالینی اشاره به فعالیت هایی دارد که با انجام آن بهترین پیامدها را برای بیمار به همراه دارد. یکی از روش های موثر در نیل به این هدف همانا استفاده از شواهد علمی موجود در امر مراقبت البته با در نظر گرفتن ترجیحات درمانگران و مراقبین می باشد. در این راستا، پس از مرور متون موجود و تجربه موجود در سطح کشور ابزار مناسبی شناسایی شد. پس از مکاتبه با نویسندگان و طراح آن خوشبختانه مجوز استفاده از آن دریافت گردید.

به منظور کنترل بیشتر بر فرایند جمع آوری داده ها و نیز تاکید مجریان بر نوع بیمارستان -آموزشی بودن - تصمیم بر این گرفته شد که این طرح در بزرگترین مرکز آموزشی درمانی استان اجرا گردد. خوشبختانه به واسطه همکاری صمیمانه مدیران، مدیران پرستاری و پرستاران سختکوش این مرکز مطالعه با کیفیت مناسب اجرا گردید. حمایت مدیران ارشد دانشگاه در سطح معاونت های درمان و توسعه در نیل به این هدف تاثیر شایانی داشت.

امید است با انتشار یافته های حاصل از این مطالعه - که مجموعه ای از همکاران در طراحی، تحلیل و نگارش آن به ما یاری رساندند- بتواند راهنمای عملی در اختیار سیاستگذاران و مدیران نظام سلامت کشور و به ویژه استان قرار دهد.

## سپاسگزاری

طرح " بررسی دانش، نگرش و عملکرد پرستاران در عملکرد مبتنی بر شواهد : در یکی از مراکز آموزشی درمانی شهرستان بوشهر " با حمایت مالی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر اجرا شده است. از تمامی پرستاران و مدیران مرکز آموزش درمانی فاطمه زهرا شهرستان بوشهر که ما را در انجام این تحقیق یاری نمودند، صمیمانه سپاسگزاریم.

## فهرست مندرجات

## ۱ - بخش مقدماتی

مقدمه نگارنده یا پیشگفتار

سپاس گزاری

خلاصه گزارش

کلیدواژه ها

## ۲ - بخش اصلی

مقدمه

مروری بر مطالعات قبلی

مواد و روش ها

یافته ها

بحث

نتیجه گیری

## ۳ - بخش ضمایم

فهرست منابع

## خلاصه گزارش

عملکرد مبتنی بر شواهد، فرایند تصمیم گیری بالینی بر مبنای بهترین شواهد می باشد که از شواهد موجود برای مراقبت بیمار استفاده می کند. کاربرد تصمیمات مبتنی بر شواهد در مراقبت از بیمار یکی از عوامل مهم در عملکرد موثر پرستاری می باشد. هدف این مطالعه تشریح سطح دانش، نگرش و کاربرد عملکرد مبتنی بر شواهد پرستاران یکی از بیمارستان های آموزشی درمانی کشور می باشد.

مطالعه حاضر از نوع مقطعی بوده، جامعه پژوهش شامل ۱۹۵ نفر از پرستاران شاغل در مرکز آموزشی درمانی فاطمه زهرا بوشهر می باشد. در این تحقیق از پرسشنامه عملکرد مبتنی بر شواهد ۱ آبتون و ۲ آبتون استفاده شد. این پرسشنامه ادراک پرستاران را در سه زیر مقیاس دانش، نگرش و کاربرد عملکرد مبتنی بر شواهد می سنجد. به منظور تحلیل داده ها از آمار توصیفی و تحلیلی استفاده گردید. برای تعیین رابطه بین رسته شغلی و زیر مقیاس ها از آزمون آنووا و برای بررسی رابطه زیر مقیاس ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

بر اساس یافته های این مطالعه میانگین نمره شرکت کنندگان در این مطالعه به طور کلی ۴/۴۸ از ۷ حاصل شد و درسه زیر مقیاس دانش، نگرش و مهارت عملکرد مبتنی بر شواهد به ترتیب ۴/۵۷، ۴/۵۸ و ۴/۳۹ به دست آمد. میان زیر مقیاس دانش و عملکرد قویترین ارتباط وجود داشت. ( $r=0.73$ )

با توجه به اینکه داشتن آگاهی در خصوص شواهد به روز و اثر بخش استفاده از آن ها در انجام وظایف عملکردی تاثیر شایانی می گذارد، برنامه ریزی لازم جهت آموزش و توانمند سازی پرستاران ضروری به نظر می رسد.

## کلید واژه ها

شواهد، عملکرد مبتنی بر شواهد، ادراک، پرستار

---

<sup>1</sup> - Evidence-Based Practice Questionnaire (EBPQ)

<sup>2</sup> - Upton & Upton (2006)

## ۲ - بخش اصلی

### مقدمه :

در امور بهداشتی، شواهد<sup>۳</sup> به عنوان دانشی که در دسترس تصمیم گیرندگان قرار داشته و ارزیابی علمی از عملکرد را فراهم می سازد تعریف شده است. عملکرد مبتنی بر شواهد<sup>۴</sup> به عنوان نشانگری برای کیفیت مراقبت های بهداشتی پدیدار شده است(۱) . این مفهوم ابتدا در انگلستان در سازمان های بهداشتی رایج گشت. در نظام بهداشت ملی انگلستان<sup>۵</sup> (NHS) بر خدمات بهداشتی مدرن، قابل اعتماد و با کیفیت تضمین شده تاکید شده است(۲) . عملکرد مبتنی بر شواهد در ارتقا کیفیت مراقبت های بهداشتی درمانی حیاتی می باشد(۳). عملکرد مبتنی بر شواهد فرایند تصمیم گیری بالینی از طریق یکپارچه سازی بهترین شواهد تحقیق با ارزش های بیماران و نظر متخصصین بالینی می باشد(۴) . چارچوبی برای پاسخ به پرسش های بالینی از طریق ارزیابی و استفاده بهترین دانش مرتبط با بیمار، بخش و رویه های درمانی می باشد (۵) . EBP ترکیب ارزش های بیمار و شرایط خاص بالینی با بهترین شواهد تحقیق در تصمیم گیری بالینی می باشد(۶) .

تحقق اثربخشی بالینی از طریق عملکرد مبتنی بر شواهد در سازمان های مدرن بهداشتی درمانی در سراسر جهان ضروری می باشد(۶). اجرای عملکرد مبتنی بر شواهد شامل گام های پرسیدن سوالات قابل جواب در موقعیت های بالینی خاص، کسب بهترین شواهد مرتبط، ارزیابی منتقدانه شواهد و کاربرد شواهد به همراه ترجیحات بیمار در تصمیم گیری بالینی می باشد (۷) . پنج مرحله آموزشی عملکرد مبتنی بر شواهد شامل: سوال،

---

<sup>۳</sup> -Evidence

<sup>۴</sup> - Evidence-Based Practice (EBP)

<sup>۵</sup> - National Health System(NHS)

یافتن، ارزیابی، استفاده و تحلیل/تعدیل به عنوان مهارت های کلیدی کسب شده در طول دوره آموزشی تصمیم گیری حرفه ای شناخته شده است(۸) .

پرستاران در سازمان های درمانی بایستی از عملکرد مبتنی به شواهد و تحقیق به منظور ارزیابی مهارت هایشان، تدوین و اجرای خط مشی ها و رویه ها و انجام مداخلات بالینی موثر تهیه برنامه های مراقبت جهت ارتقا پیامد های مثبت بیماران استفاده نمایند (۹). ارتقا پیامد های بیمار در صورت استفاده از بهترین شواهد تحقیق در مراقبت پرستاری مشاهده شده است(۳) .

اجرای دانش مبتنی بر شواهد در سازمان های درمانی به عنوان چالش پرستاری حرفه ای شناخته شده است. استفاده از چنین دانشی در سازمان های درمانی نیازمند به مجموعه پیچیده ای از جمله : مهارت های فرموله کردن سوالاتی که در حین کار پیش می آید و قابلیت انجام تحقیق در مورد آن وجود دارد، بررسی اطلاعات، ارزیابی نقادانه اطلاعات و اجرای نتایج در فرایند مراقبتی بیمار می باشد(۶) .

شورای بین المللی پرستاران ۶ ، پرستاران را به مشارکت فعال در تحقیق در حوزه پرستاری و کاربرد این تحقیق به منظور توسعه عملکرد مبتنی بر شواهد متعهد ساخته است (۱۰). گفته شده که عملکرد مبتنی بر شواهد فوایدی همچون بهبود کیفیت مراقبت و پیامد های آن، نتایج مثبت عملکرد بالینی و پیامد های مراقبتی بیمار، استاندارد ساختن مراقبت و افزایش رضایتمندی پرستار را در بر داشته باشد (۱۱). با این حال اجرای عملکرد مبتنی بر شواهد چالش بر انگیز بوده است (۱۲). متأسفانه تنها درصد کمی از پرستاران در چارچوب عملکرد مبتنی بر شواهد فعالیت می کنند (۱۳).

---

<sup>6</sup> - International Council of Nurses(ICN)

دلایل متعددی برای عدم استفاده معمول پرستاران از شواهد در کار همچون عدم آگاهی از تحقیق، فقدان مهارت های ارزیابی کیفیت تحقیق، فقدان دانش دستیابی به اطلاعات مرتبط اشاره شده است. همچنین میان ادراک پرستاران از سطح دانش و مهارت مربوط به عملکرد مبتنی بر شواهد همبستگی وجود ندارد (۱۵).

بر این اساس محققین بر آن شدند تا به بررسی سطح ادراک پرستاران از عملکرد مبتنی بر شواهد از جمله سطح دانش و مهارت، نگرش و میزان استفاده آنان از EBP بپردازند.

### **مروری بر مطالعات قبلی :**

ولیزاده و نظام زاده در پژوهشی که بر روی پرستاران بیمارستان های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تبریز انجام دادند بیشتر شرکت کنندگان ( ۸۰/۶ ) هیچ نوع تحقیقی را به منظور داشتن صلاحیت به عنوان پرستار نگذرانده بودند. در این مطالعه ۴۴/۳ درصد پرستاران هر ۲ تا ۳ ماه یا بیشتر به مطالعه تحقیقات می پرداختند (۱۴). بر اساس یافته های تحقیق حاج باقری در کاشان، در حال حاضر شواهد حاصل از تحقیقات کمتر در مراقبت پرستاری به کار می روند. ایشان ذکر می کنند که پرستاران در زمینه درک ارزش و اهمیت تحقیق و کاربرد یافته های حاصل از آن با مشکل مواجه هستند. (۱۵)

آپتون در سال ۱۹۹۹ در نمونه ای از پرستاران، ماماها و ویزیتورهای بهداشتی در انگلستان دریافت که نگرش ها نسبت به شواهد عموماً بیشتر از دانش/ مهارت های مربوط به عملکرد مبتنی بر شواهد می باشد (۲۶).

پراویکوف و همکاران سال ۲۰۰۵ در مطالعه ای در میان ۷۶۰ پرستار بالینی سراسر آمریکا دریافت که پرستاران غالباً اطلاعات را از همکاران بیشتر از مقالات مجلات جویا

می شوند. در این تحقیق بیش از نیمی از پرستاران گزارشات تحقیق در تصمیمات بالینی به کار نمی گیرند و ۸۲ درصد آنان هرگز از کتابخانه بیمارستان استفاده نمی کنند (۲۷).

## مواد و روش ها :

این پژوهش از نوع کاربردی می باشد که به صورت یک مطالعه توصیفی تحلیلی به صورت مقطعی در سال ۱۳۹۱ انجام شد. در این پژوهش جامعه آماری شامل پرستاران شاغل در بخش های مختلف مرکز آموزش درمانی فاطمه زهرا (س) بوشهر می باشند. کلیه کارکنان پرستاری شامل پرستار، سرپرستار، سوپروایزر، تکنسین اتاق عمل و بیهوشی و بهیار و کمک بهیار در این مطالعه وارد شدند. در صد مشارکت ۶۸ درصد بوده و ۱۹۵ نفر از کسانی که به سوالات پرسشنامه به صورت کامل پاسخ دادند در این مطالعه وارد شدند.

ابزار جمع اوری داده ها پرسشنامه عملکرد مبتنی بر شواهد (EBPQ)<sup>۷</sup> می باشد که در سال ۲۰۰۶ توسط آپتون و آپتون<sup>۸</sup> طراحی گردیده و ادراک پرستاران در باره عملکرد مبتنی بر شواهد را می سنجد. این ابزار مشتمل بر ۳ زیر مقیاس: دانش، نگرش و عملکرد می باشد، دارای ۲۴ گویه می باشد که ۶ گویه اول سطح عملکرد پرستاران را می سنجد این گویه ها در طیف لیکرت هفت نقطه ای از ۱ معادل هرگز تا ۷ معادل همیشه قرار می گیرند. ۴ گویه بعدی که نگرش پرستاران را ارزیابی می کند. این گویه ها در یک پیوستار دو سویه ۷ نقطه ای که ۱ نگرش منفی و ۷ نگرش مثبت را در بر می گیرد. و در نهایت ۱۴ گویه آخر سطح دانش/ مهارت پرستاران از عملکرد مبتنی بر شواهد را می سنجد. این گویه ها نیز در طیف لیکرت هفت نقطه ای از ۱ معادل ضعیف تا ۷ معادل قوی قرار می

---

<sup>۷</sup> - Evidence-Based Practice Questionnaire

<sup>۸</sup> - Upton & Upton



گیرند. برای اولویت بندی گویه ها درصد پاسخگویانی که گزینه های پایین یک تا چهار طیف را انتخاب کرده بودند برای هر سه زیر مقیاس محاسبه و سپس میانگین آن ها رتبه بندی گردید، به طوریکه رتبه بالا تر نشان دهنده اولویت بالاتر برای مداخله می باشد. این پرسشنامه با کسب اجازه از طراحان تهیه و پس از ترجمه و بازترجمه و تایید روایی و پایایی آن استفاده گردید. برای سنجش روایی از نظر متخصصین و صاحب نظران استفاده گردید و ضریب آلفای کرونباخ نی برای سنجش پایایی درونی برای کل پرسشنامه ۰/۸۴ و هریک از زیر مقیاسهای دانش، نگرش و عملکرد به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ محاسبه گردید.

تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS ویرایش ۱۶ انجام گرفت. بدین منظور از آمار توصیفی و تحلیلی استفاده گردید. از جداول و نمودارهای توصیفی و نیز شاخص های آماری همچون فراوانی، درصد فراوانی، فراوانی نسبی، فراوانی تجمعی، میانگین و ... استفاده شد. برای تعیین رابطه بین زیر مقیاس های کاربرد، نگرش و مهارت از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.